

Kulifay Bálint: Az Amerikai Konföderációs Államok törvényhozása

Katonai törvényhozás

Tekintettel a megszületését övező történelmi-politikai helyzetre, az Amerikai Konföderációs Államok katonai jellegű jogalkotása különös fontossággal és jelentőséggel bírt, hiszen a fegyveres erők állapota, minősége, mennyisége, szervezettsége, felszereltsége és vezetése közvetlenül volt felelős az önmagát északi szomszédjával már a létezése hajnalán hadban találó nemzet fennmaradásáért vagy megsemmisüléséért.

Elsőként lássunk egy gyors szervezeti áttekintést!

Az Amerikai Konföderációs Államok fegyveres erőinek irányításáért felelős szerv az Ideiglenes Konföderációs Kongresszus által 1861. február 26-án felállított Konföderációs Államok Hadügyminisztériuma (*Confederate States War Department*) volt, élén a hadügyminiszterrel, aki alá egy helyettes, illetve a különféle osztályok és hivatalok vezetői tartoztak.[1] Akárcsak az USA-ban, a hadügyminiszter itt is polgári személy volt, amely tény a Konföderáció katonai nehézségeivel és az egyes minisztereknek az elnökkel való viharos együttműködésével karöltve igen gyakori személyi cserékhez vezetett.

A CSA hadügyminisztereinek listája:

- LeRoy Pope Walker (1861.02.25. – 1861.09.16.)
- Judah P. Benjamin (1861.09.17. – 1862.03.24.)
- George W. Randolph (1862.03.24. – 1862.11.15.)
- James Seddon (1862.11.21. – 1865.02.05.)
- John C. Breckinridge (1862.02.06. – 1865.05.10.)

A CSA fegyveres erői három fegyvernembe szerveződtek:

- A Konföderációs Államok Hadserege magában foglalta a szárazföldi erőket, úgymint az először ideiglenes, majd állandó reguláris hadsereget (ezen belül: gyalogság, lovasság, tüzérség), a kormányzók irányítása alatt álló, bizonyos esetekben szabad feketéket is alkalmazó állami milíciákat, valamint az elsősorban rendvédelmi feladatokat ellátó nemzetőrséget.
- A Konföderációs Államok Haditengerészete kezdetben az Unió déli kikötőiben állomásoztatott

hajóiból állt — amelyből nem volt sok. Tekintettel arra, hogy az ipari kapacitás zöméhez hasonlóan a legtöbb hajógyár is Észak területén maradt, a helyzet később csak még rosszabb lett, s eme fegyvernem igencsak egyenlőtlen küzdelmet folytatott a kikötők és folyók védelméért, valamint az uniós blokádtöréséért, kereskedelmük megzavarásáért.

- A Konföderációs Államok Tengerészgyalogsága — hasonlóan ma is működő északi ellenpárjához — egy elit katonákból álló, szakosított fegyvernem volt. A CSMC katonai szolgálatot látott el hadihajók fedélzetén, partraszállásokat hajtott végre tengeri, folyóvízi vagy tavi elemekkel rendelkező csatatereken, valamint biztosította egyes kikötők védelmét.

Habár déli kritikusanak szerint hazáját felkészületlenül vitte hadba, a polgárháborúról írt könyvében Davis elnök elégségesnek tartja a háború első évében, az elnöki jogkörben végrehajtott felhívására beérkezett önkéntesek létszámát — mintegy 150 000 főt[2] —, annak tükrében, „amennyit felszerelni és előnyösen alkalmazni tudtunk”. [3]

Kétségbevonhatatlan tény, hogy a gazdasági aránytalanságoknak hála a Konföderáció objektíve jobban harcoló[4], lelkesebb katonái ritkán tudták kihasználni az előnyüket és a győzelmek adta harcászati és hadműveleti lendületet, hiszen csapataik a háború teljes időtartama alatt égető hiányosságokat szenvedtek felszerelés, ellátmány, lőszer, szállítási kapacitás és emberanyag terén. Egy győztes csata kiteljesítéséhez, az ellenséges vonalak összeroppantásához, mélységi áttöréséhez, valamint a visszavonuló ellenséges alakulatok megsemmisítéséhez elengedhetetlen friss tartalékcsoportokkal a Konföderációs Hadsereg szinte soha nem rendelkezett; kénytelen volt a teljes rendelkezésére álló emberanyagot igen hamar csatába vetni.

A következő évre azonban fájdalmasan egyértelművé vált, hogy mindez nem lesz elég, hiszen az Unió még a déli rabszolgákat beleszámítva is több, mint kétszer annyi lakost számlált, ha pedig csak a fehér férfiakat nézzük, ez az arány immáron négy az egyhez. A konföderációs törvényhozás először megpróbálkozott az önkéntesek újraigazolását ösztönző intézkedések meghozatalával, azonban ez kevésnek bizonyult.[5] Világossá vált, hogy az akkoriban szokatlan és népszerűtlen sorozás módszeréhez kell nyúlni, amelyet meg is tettek, méghozzá az 1862. április 16-án kelt, „*Törvény a köz védelmének további ellátása céljából*” című jogszabályon keresztül.[6]

Eme törvény először is meghosszabbította a hatályba lépése időpontjában fegyverben lévő önkéntesek szolgálati idejét az annak kezdetétől számított három évig, majd pedig előírta a CSA összes tizennyolc és harmincöt év közötti fehér férfi állampolgárának három évre szóló hadkötelességét, amennyiben a háború előbb véget nem ér, vagy az elnök őket korábban fel nem menti. A tizennyolc év alatti, valamint a harmincöt év fölötti, aktuálisan szolgálatot

teljesítő katonákat további kilencven nap szolgálatra kötelezte.

A besorozott állampolgárok egy bizonyos összeg és egy be nem sorozott személy maguk helyett való kiállításával mentesülhettek a kötelezettség alól. Ezen intézkedés roppant népszerűtlen volt, hiszen a gazdagabb rétegeket előnyben részesítette, nem is beszélve az így kiállított „zsoldosokkal” kapcsolatos közbizalomról. Hallgatva polgárai elégedetlenségére, a Konföderáció 1863. decemberében eltörölte a helyettesítéses rendszert, a korábban így kibúvókat pedig besorozta.

Mentességet élveztek a sorozás alól a szövetségi és állami tisztségviselők, a nehéziparban és a bányászatban dolgozók, a postaszolgálat és a logisztikai rendszer bizonyos munkatársai, valamint különféle, az állam működése szempontjából lényeges szakmák képviselői, példának okáért a tanítók, lelkészek és gyógyszerészek.

Mondanunk sem kell, mivel a XIX. század közepén járunk, egységesített követelményrendszerek híján hirtelen igen gyorsan megnőtt a „tanítók” és a „gyógyszerészek” száma. A visszaélések letörése komoly feladat elé állította a konföderációs közigazgatást.

Tovább növelte a gazdagabb rabszolgatartók és az emberi ingósággal nem rendelkező állampolgárok közti ellentéteket az ugyanazon év október tizenegyedikén elfogadott „Húsz néger törvény”. Ez a jogszabály mentességet nyújtott a sorozás alól egy fehér férfinak az olyan ültetvényeken, ahol legalább húsz rabszolga tartózkodott, a törvényszöveg szerint a hátszág megfelelő biztosítása érdekében.[7] Kompenzáció gyanánt először ötszár dollár, később rabszolgánként száz font (~45 kilogramm) hús beszolgáltatása volt előírva a kormány javára.

„Egyesek közülük azt hirdetik, van húsz négerük, miközben gyávaságból egy végtelen mennyiségnek lehetnének a gazdái.”[8]

— *Daniel Harvey Hill, az Amerikai Konföderációs Államok tábornoka*

1864-re a sorkötelezettség alsó határa tizenhét, a felső ötven évre lett módosítva azzal, hogy frontszolgálatra csak a tizennyolc és negyvenöt év közöttieket küldték. Láthatjuk tehát, hogy annak ellenére, hogy az állam a megmaradásáért küzdött, s mintegy fél évszázada lappangó ideológiai ellentétek törtek lángolva a felszínre, a Konföderációs Államok közel sem mentek olyan messzire az emberanyaguk hadba vetésében, mint a XX. század ideológiai háborúinak résztvevői.[9] A háborús vereséget sem követte jelentős gerillatevékenység. Eme korszak

összhangban állt mind a Konföderáció tagállami szabadságot és decentralizációt hangsúlyozó alapító eszméivel, mind pedig az Unió kínos törekvéseivel annak érdekében, hogy egy esetlegesen túlterhelt népesség ne követelje a háború befejezését és ismerje el a CSA létjogosultságát. Ennek alapján a polgárháború teljes időtartama alatt az USA fegyveres erőiben összesen 2 672 341 ember szolgált[10], amely a háború derekán (1862-1864) hozzávetőlegesen kétszeres túlerőt biztosított, holott ennél jóval többet is rekrutálhatott volna. A „fél kézzel vívott háború” politikája azonban, bár a befejezést elnyújtotta, a washingtoni politikusok meglátása szerint mégis kisebb terhet rótt a népességre, biztosítva az 1862-es kongresszusi többséget és az 1864-es republikánus újraválasztást.

A sorozás nagyjából 90 000 katonával látta el a Konföderációt, amelynek teljes háborús haderejét 750 000 és 1 230 000 közé teszik,[11] így tehát még mindig az önkéntesség jelentette a fő tényezőt az „északi agresszió háborújának” megvívásában. Vajon a XXI. század amerikai állampolgára is hasonló lelkesedéssel harcolna, vérezné, csonkulna[12] és halna meg az ideáljaiért?

A fenti intézkedések természetesen nem jártak belső ellenállás nélkül, melynek egyik fő szószólója Joseph E. Brown, Georgia állam kormányzója volt. Jefferson Davis őhöz címezett, 1862. május 29-én kelt levelében beható alkotmányjogi elemzéssel és érvekkel igyekszik alátámasztani a sorkatonaság jogszerűségét és szükségességét.

Szerény és tiszteletteljes bevezetője[13] után az elnök lefekteti az alapokat annak a megvilágításával, hogy „legfőképpen, ha nem kizárólag” miért is jönnek létre államszövetségek; t.i. önmagukban ki lennének szolgáltatva külső katonai fenyegetéseknek, összeállva viszont biztosítják mind a közös védelmet háború, mind az előnyös bel- és külkereskedelmet béke idején.

Ennekutána felidézi az Alkotmány rendelkezéseit az állami hatáskörök központi kormányzatra való átruházásáról, amely az I. Cikkely nyolcadik szakaszában mindösszesen tizennyolc bekezdésen át taglalja, a lehető legkimerítőbben és a félreértéseket kizárva[14], hogy az államok milyen jogokról mondanak le a Kongresszus és az elnök javára. Ezutóbbival a teljes II. Cikkely foglalkozik.

Akárcsak az Egyesült Államok Kongresszusa, a Konföderációé is gondoskodik a közös védelemről, hadat üzenhet akár támadólag, akár védekezőleg, kalózlevelet bocsáthat ki, dönthet a hadizsákmányról, haditengerészetet hozhat létre, illetve seregeket állíthat ki és tarthat fenn azzal, hogy ezutóbbi célra két évnél nagyobb távlatra nem kérhet finanszírozást. A tagállamok mindezt átruházták, sőt, a fenti egyetlen feltétellel a szükséges anyagi háttérrel

is vállalták biztosítani. Míg Brown kormányzó szerint a sorozás az állami milíciáktól vont el erőket és csorbította az államok jogait, Davis elnök rámutatott arra, hogy az emberanyagot illetően a milíciáknak és a nemzeti hadseregnek szükségszerűen ugyanaz a forrása, továbbá mivel a Kongresszusnak alkotmányos jogköre mind a defenzív, mind az *offenzív* háborúk indítása, és az ehhez szükséges hadseregek megszervezése, szükségszerű, hogy ezutóbbi alatt nem a kizárólag védelmi célokra[15] alkalmazható milícia értendő.

Egy nemzeti, szövetségi hadsereg felállítása pedig, az önkéntességen túl, csakis sorozással képzelhető el.[16]

A katonai bíraskodás alapjait megteremtő, 1862. október kilencedikén kelt „*Törvény a Konföderációs Államok Hadserege mellett frontszolgálatot teljesítő katonai bíróságok megszervezéséről és ezek jogköréről*” lefektette, hogy minden hadtest (körülbelül félszázezer katona) részére felállítandó egy három főből álló katonai bíróság, amelynek tagjait a Szenátus hozzájárulásával az elnök nevezi ki, mégpedig egy lovassági ezredes rangjában és bérével, a háború teljes időtartamára, hacsak a Kongresszus hamarabb fel nem oszlatja azt. Hasonló körülmények között, ám egy lovassági százados rangjában és bérével kerül kinevezésre az összes katonai bíróság mellé egy-egy katonai ügyész, aki szükség szerint a vád, a védelem és egyéb jogi funkciók ellátását is képviselheti.

Minden ilyen, a harcterek mögött működő katonai bíróság jogot formálhatott saját eljárási szabályainak megállapítására, és az ehhez szükséges intézkedések végrehajtására, ideértve a különböző nyomozási cselekményeket és az ítéletet is.

Illetékességük a hadtestben szolgáló összes katonára és tisztre — ezredesi rangig —, hatáskörük pedig minden olyan cselekedetre terjedt ki, amely a Konföderációs Államok által szövetségi vagy állami szinten bűncselekménynek minősült. A CSA határain kívül speciális helyzet lépett életbe: a mérvadó az lett, hogy az adott tett a nemzetközi szokásjog alapján bűncselekmény-e?

Súlyok büntettek esetén, ha volt rá katonai jogi rendelkezés, azt kellett alkalmazniuk, ennek hiányában a szövetségi törvények által kirótt büntetést, ha pedig ilyen sem volt, akkor azon adott állam által kirótt büntetést, ahol a cselekedet elkövették. Enyhébb, pénzbírsággal vagy börtönbüntetéssel sújtott bűncselekmények esetén a büntetés kiszabása — a halálbüntetést leszámítva — teljes mértékig a bíróságok mérlegelési körébe tartozott. Szintúgy az ország határain túl elkövetett gyilkosság[17], emberölés, gyújtogatás, nemi erőszak, rablás és lopás eseteiben.[18]

Gazdasági törvényhozás

A háborúhoz három dolog kell, szokták mondani, és ezen hármasszög mindegyik eleme a pénz. A modern államban — amely épp ekkor, a dühöngő második ipari forradalom idején kezdett kialakulni — ennek igen sok forrása van. Földrajzi adottságainak, mezőgazdasági potenciáljának és kereskedelmi kapcsolatainak hála az amerikai Dél igen jelentős pénzmozgások színtere lett, s amint arra fentebb már utaltunk, a háború előtti USA exportjának és vámbevételeinek drasztikus többsége itt keletkezett.

Különösen nagy volt a Dél monopóliuma a gyapotban: 1860-ra a majdani CSA területe adta az egész bolygó gyapottermelésének mintegy 75%-át.[19] Ennek akkora része került kivitelre, hogy önmagában kitevte az Egyesült Államok exportjának 60%-át, mintegy kétszáz millió dollár éves bevételt jelentve, amely akkoriban elképesztő összeg volt.

Láthatjuk tehát, hogy Észak számára igen sok forgott kockán, s nem volt hajlandó megválni sem a zsíros kereskedelmi bevételtől, sem pedig a Délen beszedett vámoktól. Az új Konföderáció az ún. *Gyapotkirály* szlogenjének égisze alatt meg volt róla győződve, hogy az európai birodalmak ipara számára nélkülözhetetlen a déli gyapot, tehát nem hagyják majd tétlenül az északi agressziót. Ez a nézet nem csak a politikusok körében volt jelen. Olyannyira igaz ez, hogy 1861 elején — a háború előestéjén — a hét „gyapotállam” kereskedői szimultán, bármiféle felsőbb utasítás nélkül visszatartották a felhalmozott gyapotot, demonstrálандó új országuk és a „Gyapotkirály” gazdasági erejét, abban bízva, ez kikényszeríti majd az európaiak beavatkozását az érlelődő konfliktusba. Nem számolva a brit és francia világbirodalmak masszív gazdasági erejével és az alternatív gyapottermelő területek rohamos felfejlesztésével (főleg Egyiptomban, Indiában és Argentínában), eme gazdaságpolitikai stratégia hamis biztonságérzetbe ringatta a Dél népét, és egy olyan háború felvállalásához vezetett, amelyet egyedül szinte esélytelen volt megnyerniük.[20]

„Miközben Észak legyárt egy gőzgépet, egy mozdonyt vagy egy vasúti kocsit, ti alig tudtok előállítani egy yardnyi ruhát vagy egy pár cipőt. Háborúba rohantok a földkerekség egyik leghatalmasabb, legelszántabb és legleleményesebb ipari nemzetével — ráadásul a tőzsomszedságokban. Kudarcra vagytok ítélve. Kizárólag bátorság és elszántság terén álltok készen a háborúra. Minden másban teljes mértékig felkészületlenek vagytok. [...] Kezdetben sikeresek lesztek, amint azonban korlátozott nyersanyagkészleteitek fogyásnak indulnak és a tengeri ostromzár ki fog majd benneteket zárni Európa piacairól, ügyetek hanyatlásnak indul.”[21]

— *William T. Sherman, az Amerikai Egyesült Államok tábornoka, egy déli ismerősének címzett levelében, 1860 végén*

Az egyre romló háborús helyzet a külkereskedelmet ellehetetlenítő tengeri blokáddal karöltve a háttországban is igen gyorsan megérezte a hatását. A legrosszabbra készülve a népesség jelentős része aranyba és ezüstbe fektette pénzét, amelyet aztán féltékenyen őrzött. Ezen jelenség a bankjegyek drámai mértékű térnyerését vonta maga után: csak 1861-ben az államok teljes területén forgalomban lévő papírpénz összértéke egymillió dollárról harmincmillióra emelkedett. Ebből 1863 közepére mintegy hétszázmillió lett, a háború végére pedig megközelítőleg másfél milliárd dollár. Természetesen a Konföderáció nem áltatta a polgárait: ezen bankjegyek már nem voltak nemesfémre válthatóak.[22]

Miközben az infláció, a spekuláció és a feketepiac csillagászati léptékeket öltött, a központi kormányzatot továbbra is megkötötte jogkörének korlátozott jellege. Ideológiai okokból — valamint a közhangulattal kapcsolatos aggodalmaknak köszönhetően — a közvetlen adózás eszközehez eleinte csak csekély mértékben nyúltak; sőt, mivel 1863-ig az államok által beszedett „adókért” cserébe kötvényeket adtak, *de facto* inkább kölcsönzésről beszélhetünk.

Az 1863. év április 24-ei adótörvény[23] már a központi kormányzat kezébe helyezte a (10% körüli) adók beszedését, azonban a maradéktalan begyűjtés itt is minduntalan akadályokba ütközött. A befolyt adók végül a Konföderáció teljes háborús bevételeinek mintegy 8%-át tették ki. Ugyanez az Unió esetében — amely ekkor vezette be a személyi jövedelemadót — már 20%-ra rúgott.

Az Amerikai Konföderációs Államok fennállásának korai szakaszában bevételeinek drasztikus többségét a behozatali vámok, valamint, kisebb mértékben, a külkereskedelmi haszon jelentették. A „Gyapotkirály” szellemében végrehajtott kvázi önembargó az utóbbit, a kezdeti nehézségek után tartósan igen nagy hatékonysággal működő uniós tengeri blokád pedig mindkettőt kerékbe törte: amíg az importvámok 1861. májusában a központi jövedelmek 65%-át tették ki, ugyanezen év novemberére már mindössze csak 0,5%-át(!). Ez természetesen dugába döntött mindennemű korábbi kormányzati tervezést. [24]

A felvett kölcsönök helyzete már jobb volt, köszönhetően többek között az otthon maradt gyapottartalékok által képviselt igen jelentékeny hitelfedezetnek, valamint New Orleans szerepének, mint az akkori idők Amerikájának egyik legjelentősebb — ha nem a legjelentősebb — pénzügyi központja. A CSA a konfliktus első évében még az USA-nál is sikeresebbnek bizonyult a kölcsönfelvétel terén: hadikiadásainak 21%-át tudta belőlük fedezni, többnyire londoni és amszterdami hitelezőkön keresztül, akik nem ritkán

úgynevezett „gyapotkötvényeket” kaptak pénzükért cserébe.[25] Ezeket nem mindig sikerült beváltani, az USA pedig 1865-ben nem volt hajlandó rendezni a déli államokkal szemben fennálló követeléseket.

Az 1863. év december 22-ei törvény az ellenséges papírpénz használatának megtiltásáról[26] a következőket hagyta meg:

- § Az Amerikai Konföderációs Államok Kongresszusa ezúton elrendeli, hogy minden közvetítő, bankár, tőzsdei alkalmazott, illetve akár kereskedőként, akár viszonteladóként bárminemű áruforgalomban résztvevő minden személy tartózkodjék attól, hogy az Amerikai Egyesült Államok akármely papírpénzével eladást vagy vételt bonyolítson, illetve azt a birtokában tartsa.
- § Bármely személy, aki ezen törvény rendelkezéseit megszegi, elveszíti az eladással, vétellel vagy birtoklással szóban forgó összeget, ezer dollárnál (\$1000) nem kisebb, s kétezer dollárnál (\$2000) nem nagyobb bírsággal sújtatik, valamint három hónapnál nem rövidebb, s három évnél nem hosszabb börtönbüntetésre ítélik.[27]

Később törvénymódosítással tisztázták, hogy a fentiek nem vonatkoznak a szintén értékkel bíró északi bélyegekre, továbbá — különösen a front előrehaladtával — az Unió csapatai által ellenőrzött területen tartózkodókra; ezen állapot fennállásának időtartama alatt. A büntetés is enyhült: a pénzbírság és börtönbüntetés között szereplő „és”-ből „és/vagy” lett, végül pedig a pusztá birtoklást dekriminalizálták, s a szó helyébe a „terjesztés” került.

Látható tehát, hogy a CSA kaotikus, nehezen kiszámítható és sok tekintetben előre nem látott körülmények sokaságával kényszerült megküzdeni a gazdaság terén is, abból pedig, hogy mindezek súlya alatt fennállásának négy háborús esztendeje során nem következett be sem gazdasági összeomlás, sem pedig jelentősebb lázongások, egyrészt a döntéshozók leleményére, másrészt a népesség elkeseredett elszántságára lehet következtetni.

Közigazgatási törvényhozás

Habár az amerikai Konföderáció fennállásának csaknem teljes időtartama alatt hadakozni kényszerült, mint minden állam — akár *de iure*, akár *de facto* —, ez sem kerülhette el a polgári adminisztráció ügyes-bajos dolgait, melyeknek megszervezése a háború általi nyomás alatt kifejezett kihívásnak bizonyult.

Lássuk hát a *Home Front* bizonyos jellegzetességeit!

Dacára annak, hogy a déli államok mind az ipar, mind a logisztika terén (út- és vasúthálózat, stb.) jelentős lemaradásban voltak az Unióhoz képest, postaszolgálatuk megszervezése mindenképpen figyelemreméltó sikertörténet. Eme vállalkozás élére 1861. február 21-én John H. Reagan került, mint *Postmaster General*. A legfőbb postamester a Konföderációban miniszter volt; mi több, Mr. Reagan bizonyult az 1861-ben felállított eredeti kabinet egyetlen olyan tagjának — természetesen az elnök és alelnök személyét leszámítva —, aki pozícióját a végsőkig megőrizte, s nem került leváltásra. Fő profilja mellett a távírhálózat működtetéséért és fejlesztéséért is ő felelt.[28]

Rögtön az Amerikai Konföderációs Államok hajnalán fölmerült a kérdés, hogy a már korábban megszervezett és jelenlévő postarendszert (és ezen felül természetesen a szélesebb közigazgatás egyéb egységeit) vajon fönnt lehet-e tartani, vagy mélyebb és jelentősebb átszervezések lesznek-e szükségesek? John Reagan az előbbi megoldás híve volt és igyekezett olyan mértékben átmenetni az Egyesült Államok által igazgatott postai infrastruktúrát, amennyire az csak lehetséges volt, a szolgálat bővítése mellett átvéve a korábban az USA teljes területén működő 28586 hivatalból 8535-öt. Mint a társadalom oly' sok más területén, az alkalmazottak itt is táblát és zászlót cseréltek, s az élet ment tovább. Reagan kérésére még Washingtonból is „disszidált” a korábbi egységes postaszolgálat vezetőségének zöme, a könyvelés és térképek jelentős részét magukkal víve.

Nehezebb volt a helyzet a tárgyi eszközökkel, ugyanis mint az ipar jelentős része, a bélyegek nyomtatására alkalmas gépek is szinte kizárólag az északi államokban voltak. Egészen 1861. októberéig jenkai pénzzel és jenkai bélyegekkel kellett dolgozniuk, ezutóbbiak — amint fent láthattuk — még törvényi kivételt is kaptak a háború teljes időtartamára. A már működő litográfus cégek olyannyira nem bizonyultak hatékonyak tapasztalat és felszerelés terén, hogy végül a blokádot áttörve Londonból hozattak megfelelő gépeket.[29]

Ennek ellenére a postaszolgálat — megfelelő szervezettségének és leleményes, *ad hoc* rögtönzéseinek köszönhetően — példásan szerepelt, biztosítva a hivatalok, katonai egységek és természetesen a polgári lakosság millióinak gyors és pontos levelezését; téve mindezt úgy, hogy tevékenységével szinte egyedülálló módon még hasznot is tudott hajtani.

Tekintettel a Konföderációt átszelő folyóvizekre, az Unió blokádjával nem csak a tengerparton, hanem a belterületeken is számolni kellett, ahol a nagyobb folyamokat — kiváltképp a Mississippit — folyamatos őrzéssel tartották Észak vasborítású hadihajói. Itt a napi postát is csempészni kellett, olyannyira, hogy az erre „szakosodott”, kevésbé előkelő hátterű úriemberek alkalmazását egyenest törvényben engedélyezték, rendes fizetés mellett, egészen a háború végéig.

Az 1862. október 6-án kelt jogszabály szerint:

Az Amerikai Konföderációs Államok Kongresszusa ezúton elrendeli, hogy a legfőbb postamester mostantól felhatalmaztassék olyan alkalmi ügynökök felbérlésére, akiknek szolgálatait bármikor szükségesnek és hasznosnak ítéli meg a Mississippi folyó a Konföderációs Államokon belüli szakaszán keresztül folytatott levélpostai forgalom gyors és biztos lebonyolításának érdekében.[30]

Érdekességként felhozható, hogy tekintettel a legtöbb ekkori, a szabadságharc után kivándorolt hazánkfiák északon való letelepedésére, valamint nyelvünk pusztán idegenségére, az Unió hadserege a magyar nyelvet használta rejtjeles üzeneteihez, melyeket ezáltal igen nehéz volt megfejteni. Jelenlegi tudomásunk mindössze jó egy tucat, a Konföderációt szolgáló magyar személyről van.[31]

A konfliktus kitörésekor érthető módon igencsak szárbaszöktek az aggályok a rabszolgák leendő reakcióival kapcsolatban. Vészjósló hangok széleskörű felkeléseket vizionáltak, s ösztönözték a kormányzat és a közigazgatás erre való felkészülését.

Erre különféle válaszok érkeztek.

Először is, helybenhagyva a korábban országszerte bevett gyakorlatot, feketének a kezébe fegyvert nem adtak. Annak ellenére, hogy még a mindkét fajt összeszámlálható össznépeesség terén is óriási emberhátrányban voltak az Egyesült Államokkal szemben, a rabszolgaregimentek felállítását túl kockázatosnak vélték egy tulajdonképpen abolicionista ellenféllel szemben. Ami ezt az ellenfelet illeti, maga az Unió is csak bő egy év elteltével kezdett színesbőrű alakulatokat létrehozni; alacsonyabb zsolddal és fehér tisztekkel. A szabad északi vagy átszökött déli ex-rabszolga katonák az Egyesült Államok aktív katonai emberanyagának hozzávetőlegesen hat százalékát tették ki.[32]

A Konföderáció nem kívánt semmit a véletlenre bízni. Nagy számú nemzetőrség (*Confederate Home Guard*) maradt a hátszágban egyrészt a rabszolgák és uniós beszivárgók féken tartása, másrészt a hazaszökött katonák nyakon csípése és visszatoloncolása végett. Eme fegyveres erő teljességgel önkéntes volt, fizetés nélkül, saját felszereléssel működve és többnyire frontszolgálatra alkalmatlan, az alól felmentett, vagy a hadszínterekről sebesüléseiket begyógyulni visszatérő férfiakból állott. Mindemellett rendelkezésre állt a korábban taglalt „Hús néger törvény” adta emberanyag is, hiszen a nagyobb ültetvények gazdái be sem kellett, hogy vonuljanak. „Természetesen” nők semmilyen kapacitásban nem szolgálhattak fegyveres alakulatnál, dacára annak, hogy a legújabb kor lőfegyvereit már egy

asszonyi kéz is játszi könnyedséggel képes volt forgatni. Az ápolói tevékenység volt az egyetlen, ami a harc közelébe vitte őket, ezen kívül mind északon, mind délen egyre nagyobb részt vállaltak az ipari munkából és az ültetvények, tanyák vezetéséből.

A háború elhúzódásával akkora hangsúly került a rabszolgák megfelelő kezelésére, hogy a CSA gyűjtőhelyeket létesített a front mögött, ahol a megszökött és újra elfogott, vagy az ellenségtől zsákmányolt rabszolgákat volt lehetőség ideiglenesen elhelyezni. Terjedelmes törvényben, hét szakaszon át részletezik eme eljárás mikéntjeit. Az 1862. év október 13-án kelt jogszabály[33] előírja, hogy amennyiben a fegyveres erők valamely tagja akár csatában, akár egyéb manőver során szökött rabszolgát fog vagy magának zsákmányol illet, köteles ezt parancsnokánál mihamarabb jelenteni, aki a megfelelő dokumentációval ellátva továbbküldi a rabszolgát a legközelebbi gyűjtőhelyre. A hadügyminiszter minden államban kijelöl ötnél nem több ilyen gyűjtőhelyet, amelyek holléte közhírré tétetik. Az itteni személyekről lista készül, s amennyiben tulajdonosuk ismert, hozzá nyomban visszaküldetnek. Ellenkező esetben befogásáról újsághirdetések alapján nyújtanak tájékoztatót, ha pedig ez sem vezet eredményre, vagy a rabszolga eleve hadizsákmány részét képezte, az őt elfogó katona vagy tengerész lesz a tulajdonos. A gyűjtőhelyeken azonosítási célból történő megtekintésük a nyilvánosság előtt nyitva áll, a rabszolgák jogi helyzetük tisztázásáig helyben tartandók, aholis a környező vidék közmunkálatain erejük hasznosítható. Az azonosítást megkönnyítendő a hadügyminiszter név szerinti listát vezet a Konföderációs Hadsereg és a Konföderációs Haditengerészet összes tagjának rabszolgáiról, tulajdonosuk nevével és lakcímével együtt.[34]

Bár korábban már felbukkantak bizonyos állami milíciákban, illetve a hadsereg kísérető személyzete közt (mint építőmunkások, szakácsok, felderítők, stb.), az ötlet, hogy rabszolgákat is harcba küldjenek, csak a végjátékban, 1865. tavaszán került végre a kongresszus elé, amely március 13-án törvényt hozott arról, hogy a Konföderációs Államok Színesbőrű Egységeinek berkeibe önként jelentkező és gazdáik ezen irányú hozzájárulását élvező rabszolgák a katonai szolgálat végeztével elnyerjék szabadságukat. Számukat ötven és kétszáz közé becsülik, legnagyobb részük pedig még a kiképzését töltötte, amikor a polgárháború véget ért.[35]

[1] Paul van Riper: *The Confederate Civil Service*. 457. o.

[2] Az Egyesült Államok Nemzeti Park Szolgálatának adatai.

[3] Jefferson Davis: *The Rise and Fall of the Confederate Government*. 506. o.

[4] Az uniós túlerő, a lényegesen jobb felszereltség és a végső győzelem ellenére Észak és Dél katonai veszteségeinek aránya mintegy 57% – 43% volt (NPS Facts).

[5] James Martin: *Civil War Conscription Laws*.

[6] *An act to further provide for the public defence*. Archive.org.

[7] TeachingAmericanHistory.org.

[8] Albert Burton Moore: *Conscription and Conflict in the Confederacy*. 71. o.

[9] V.ö.: a spanyol polgárháború.

[10] NPS Facts.

[11] Az erre vonatkozó iratok jelentékeny része megsemmisült.

[12] A túlélők közül — a két oldalt összesítve — hozzávetőlegesen 60 000 fő vesztette el egy vagy több végtagját. Forrás: Teresa Riordan: *When Necessity Meets Ingenuity: Art of Restoring What's Missing*.

[13] „*I propose, from my high respect for yourself and for other eminent citizens who entertain opinions similar to yours, to set forth somewhat at length my own views on the power of the Confederate Government over its own armies and the militia, and will endeavor not to leave without answer any of the positions maintained in your letters.*”

[14] Emlékezzünk, hogy — egyebek közt — épp a jogkörök tisztázatlansága vezetett a szecesszióhoz, hovatovább az államok kilépésnek jogáról a Konföderáció alkotmánya is hallgat.

[15] Az *Amerikai Konföderációs Államok Alkotmánya*. I. Cikkely, 8.§, (15): „*To provide for calling forth the militia to execute the laws of the Confederate States, suppress insurrections, and repel invasions.*”

[16] Jefferson Davis: *The Rise and Fall of the Confederate Government*. 507-514. o.

[17] Az angolszász jog a kontinentális jogban ismert *emberölést* hagyományosan

kettéválasztja: az előre kitervelt, menthető indok nélküli elkövetési alakzatokat, mint *gyilkosságot* rendeli jóval súlyosabban büntetni.

[18] Documenting the American South: *The Statutes at Large of the Confederate States of America, Passed at the Second Session of the First Congress; 1862.*

[19] Stephen H. Yafa: *Big Cotton: How A Humble Fiber Created Fortunes, Wrecked Civilizations, and Put America on the Map.*

[20] Frank Lawrence Owsley: *King Cotton Diplomacy: Foreign relations of the Confederate States of America.*

[21] Stephen B. Oates: *The Whirlwind of War: Voices of the Storm, 1861-1865.* 46. o.

[22] John Christopher Schwab: "Prices in the Confederate States, 1861-65". *Political Science Quarterly*, 14. szám, (1899. június). 281. o.

[23] *An Act to lay taxes for the common defence, and carry on the Government of the Confederate States.*

[24] Richard Burdekin & Farrokh Langdana: "War Finance in the Southern Confederacy, 1861-1865", *Explorations in Economic History*, 30. szám (1993. július). 352-362. o.

[25] John Munro Godfrey: *Monetary Expansion in the Confederacy.* 14. o.

[26] *A Bill to prohibit dealing in the paper currency of the enemy.*

[27] Documenting the American South: *The Statutes at Large of the Confederate States of America.*

[28] Sons of Confederate Veterans.

[29] Smithsonian National Postal Museum.

[30] Documenting the American South: *The Statutes at Large of the Confederate States of America, Passed at the Second Session of the First Congress; 1862.*

[31] Liptai Ervin: *Magyarország hadtörténete I.* 579-580. o.

[32] The Civil War Home Page.

[33] *An Act to protect the rights of owners of slaves taken by or employed in the army.*

[34] Documenting the American South: *The Statutes at Large of the Confederate States of America, Passed at the Second Session of the First Congress; 1862.*

[35] Historynet.com.